ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

Περίληψη :

Στη διάρκεια της μακράς ιστορίας της, η Κωνσταντινούπολη επλήγη πολλές φορές από πυρκαγιές. Οι πυρκαγιές, όπως και οι σεισμοί, οι κομήτες ή οι εκλείψεις Ηλίου, θεωρούνταν θεϊκά προειδοποιητικά σημεία και γι' αυτό η μνεία τους συμπεριλαμβανόταν στο λειτουργικό ημερολόγιο. Από τους Βυζαντινούς χρονογράφους, τις περισσότερες πληροφορίες για πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη τις παραδίδει ο Νικήτας Χωνιάτης, ο οποίος έζησε τουλάχιστον πέντε.

Χρονολόγηση

4ος-15ος αιώνας

Γεωγραφικός Εντοπισμός

Κωνσταντινούπολη

---

1. Εισαγωγή

Θεωρείται ότι στην κλίμακα των ανθρώπινων φόβων την υψηλότερη θέση κατέχουν ο φόβος από τη φωτιά και αυτός από την έκλειψη Ηλίου.[1] Ο άνθρωπος χρειάστηκε πολύ χρόνο για να αντιμετωπίσει τον πρωτόγονο φόβο της φωτιάς, αλλά την πυρκαγιά, και συγκεκριμένα το φόβο του θανάτου σε πυρκαγιά, δεν την ξεπέρασε. Τους Βυζαντινούς χρόνους, όπως άλλωστε και σε μεταγενέστερες περιόδους, οι πυρκαγιές αποτελούσαν καθημερινό κίνδυνο. Και οι πυρκαγιές, όπως οι σεισμοί, οι κομήτες ή οι εκλείψεις Ηλίου, θεωρούνταν αναγγελίες μεγάλων δεινών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πυρκαγιά που εκδηλώθηκε στην Κωνσταντινούπολη την 1η Σεπτεμβρίου 465, η οποία αργότερα συμπεριλήφθηκε στο Συναξάριο Κωνσταντινουπόλεως και μνημονεύεται κάθε χρόνο.[2]

2. Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη

Στο Βυζάντιο ο κίνδυνος από πυρκαγιά αφορούσε πρωτίστως τις μεγαλύτερες πόλεις, ιδιαίτερα την Κωνσταντινούπολη. Η μεγαλούπολη στο Βόσπορο είχε σε κάθε συνοικία της πυροσβεστικό σώμα (που αποτελούνταν από τους λεγόμενους collegiati), οι οποίοι λογοδοτούσαν στον έπαρχο της Πόλεως.[3] Ωστόσο, στη μακρά ιστορία της Κωνσταντινούπολης, όπως τονίζει και ο Νικηφόρος Γρηγοράς,[4] σημειώθηκαν πολυάριθμες πυρκαγιές. Υπολογίζεται ότι, κατά τη Βυζαντινή περίοδο, εκδηλώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη τριάντα εννέα μείζονες πυρκαγιές, με πρώτη εκείνη του 388 και τελευταία εκείνη του 1434.[5]

Ορισμένες φορές, στη διάρκεια στάσεων ή αντιπαραθέσεων, οι πυρκαγιές μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως απειλή. Έτσι συνέβη για παράδειγμα το 1057, στη διάρκεια της στάσης που σήμανε την εκθρόνιση του αυτοκράτορα Μιχαήλ ΣΤ΄ Στρατιωτικού (1056-1057). Στην περίπτωση εκείνη οι στασιαστές ξεσήκωσαν την πόλη, προκάλεσαν ταραχές, απείλησαν με πυρκαγιές και άλλα δεινά. Παρεμπιπτόντως, για τις πυρκαγιές σε άλλες πόλεις και περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας έχουν διασωθεί ελάχιστα στοιχεία. Το παράδειγμα αυτό μας φανερώνει ότι, στα μάτια των Βυζαντινών συγγραφέων και των υπηκόων του Βυζαντινού αυτοκράτορα, η Κωνσταντινούπολη ήταν ουσιαστικά το επίκεντρο του κόσμου. Εξαίρεση αποτελεί η Τραπεζούντα, πρωτίστως χάρη στην επιμέλεια του χρονικογράφου Μιχαήλ Πανάρετου, στα χρονικά του οποίου αναφέρονται πέντε πυρκαγιές στην πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας στον Πόντο.

3. Η μαρτυρία του Νικήτα Χωνιάτη

Από όλους τους Βυζαντινούς συγγραφείς, και ιδίως όσους έζησαν τους τελευταίους αιώνες του Βυζαντίου, ο Νικήτας Χωνιάτης έχει καταγράψει τις περισσότερες πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη. Δεν πρόκειται βέβαια περί σύμπτωσης, αφού ο Χωνιάτης υπήρξε μάρτυρας των θυελλωδών γεγονότων στα χρόνια πριν και μετά την κατάκτηση της βυζαντινής πρωτεύουσας από τους σταυροφόρους. Πράγματι, η πιο γλαφυρή και εκτενής σχετική περιγραφή του αφορά την πυρκαγιά

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

που ξέσπασε στην Κωνσταντινούπολη τον Αύγουστο του 1203, από εμπρησμό των σταυροφόρων. Αντίθετα, αναφέρεται μόνο συνοπτικά σε μια πυρκαγιά πριν από το 1194 και στην πυρκαγιά της 17ης Ιουλίου 1203.

Η περιγραφή της πυρκαγιάς που έπληξε την Κωνσταντινούπολη τον Αύγουστο του 1203 είναι λεπτομερέστατη. Έχοντας υπόψη ότι δεν υπάρχει φοβερότερος τρόπος να εκδικηθούν την πόλη και να τρομοκρατήσουν τους κατοίκους της, γράφει ο Βυζαντινός ιστορικός, οι σταυροφόροι αποφάσισαν μετά την πρόσφατη πυρκαγιά –εννοεί εκείνη στις 17 Ιουλίου 1203– να αφήσουν και πάλι την Κωνσταντινούπολη στο έλεος της πύρινης λαίλαπας. Έβαλαν σε διάφορα σημεία φωτιά, η οποία πολύ γρήγορα εξαπλώθηκε ανεξέλεγκτα προς όλες τις κατευθύνσεις. Καταστρέφοντας όλα όσα βρέθηκαν στο δρόμο της, η πυρκαγιά μαινόταν ολόκληρη τη νύχτα και την επόμενη μέρα· σημείωσε κάποια ύφεση όταν άρχισε να νυχτώνει. Και παλαιότερα είχαν σημειωθεί πολλές μεγάλες πυρκαγιές, εκφράζει τον πόνο του ο Νικήτας Χωνιάτης, αλλά σε σύγκριση με αυτήν, εκείνες έμοιαζαν μόλις με φλόγα. Το θέαμα αυτής της πυρκαγιάς ήταν αδύνατο να περιγραφεί. Οι πύρινες γλώσσες χώριζαν και επεκτείνονταν προς όλες τις κατευθύνσεις και μετά πάλι ενώνονταν σε έναν τεράστιο πύρινο ποταμό. Οι στοές κατέρρεαν, τα γλυπτά στις πλατείες γκρεμίζονταν, οι πανέμορφοι κίονες σαν αναμμένοι θάμνοι εξαφανίζονταν στις φλόγες. Τίποτε δεν μπορούσε να αντισταθεί στη θερμότητα της φωτιάς. Αναμμένα κομμάτια πετούσαν στον αέρα, μπροστά στα μάτια των ανήμπορων και τρομοκρατημένων κατοίκων της Κωνσταντινούπολης, και προκαλούσαν νέες πυρκαγιές σε σπίτια που μέχρι τότε είχαν σωθεί από το κακό και δεν τα είχαν αγγίξει οι πύρινες γλώσσες. Τα κομμάτια φαίνονταν σαν να είχαν εκτοξευτεί από μηχανήματα που έριχναν πέτρες και αστραπιαία έφταναν έως τα κτήρια που δεν καίγονταν· στη συνέχεια, αφού και εκεί κατέστρεφαν τα πάντα, άλλαζαν πορεία. Η φωτιά, παρασυρόμενη από την ορμή του βόρειου ανέμου, στην αρχή κατευθυνόταν ίσια, μετά όμως άλλαζε κατεύθυνση, σαν σπρωγμένη από το νότιο άνεμο, και γύριζε πίσω για να καταστρέψει όλα όσα βρέθηκαν στο δρόμο της. Η πυρκαγιά μάλιστα απείλησε και την εκκλησία της Αγίας Σοφίας και μετέτρεψε σε στάχτη πολλές συνοικίες. Δεν άντεξαν ούτε οι οπτόπλινθοι ούτε τα βαθιά θεμέλια, όλα σαν λαμπάδα υπέκυψαν στη δύναμη της πύρινης λαίλαπας. Η πρώτη σπίθα άναψε στον ξενώνα (μιτάτον) των μουσουλμάνων εμπόρων, δηλαδή στο παράκτιο βόρειο τμήμα της πόλης, και από εκεί η πυρκαγιά επεκτάθηκε προς την κατεύθυνση της Αγίας Σοφίας.

Κατευθυνόμενη προς δυσμάς έφθασε έως το Πέραμα, στις ακτές του Χρυσού Κέρατος, και από εκεί ξεχύθηκε σε ολόκληρο το πλάτος της πόλης. Κινούμενη με τεράστια δύναμη η πυρκαγιά –τέτοια που ποτέ πριν δεν είχε σημειωθεί– κατέστρεφε και κτήρια εκτός των τειχών, τα δε αναμμένα κάρβουνα που πετούσαν στον αέρα πυρπόλησαν και ένα πλοίο που έπλεε εκεί κοντά. Με τον τρόπο αυτό αποτεφρώθηκαν μεγάλα τμήματα της πρωτεύουσας. Δε γλίτωσε ούτε ο Ιππόδρομος – ολόκληρη η δυτική πλευρά του κάηκε ολοσχερώς, καθώς και όλα όσα βρίσκονταν μεταξύ αυτού και της Αγίας Σοφίας. Εν ολίγοις, επειδή η πυρκαγιά έπληξε την πόλη από τη μια έως την άλλη πλευρά της θάλασσας, σαν ένα ατελείωτο πύρινο ποτάμι, ήταν αδύνατο οι άνθρωποι να βοηθήσουν ο ένας τον άλλο. Οι περισσότεροι κάτοικοι της πόλης δεν κατάφεραν να σώσουν την περιουσία τους, καθώς η φωτιά εμφανιζόταν ακόμα κι εκεί όπου κανείς δεν την περίμενε. Ορισμένοι προσπάθησαν να μεταφέρουν τα πράγματά τους σε άλλα σημεία της πόλης, μάταια όμως, καθώς οι φλόγες κινούνταν προς όλες τις κατευθύνσεις και απειλούσαν ολόκληρη την πόλη. Με λίγα λόγια, ήταν αδύνατο κάποιος να κρυφτεί από την πύρινη λαίλαπα. «Ουαί!» τελειώνει την περιγραφή του ο Νικήτας Χωνιάτης. «Πού είναι τώρα όλα αυτά τα πανέμορφα και καταπληκτικά παλάτια με τα πλούσια στολίδια τους, με τον άφθονο πλούτο τους και με όλα όσα γοήτευαν τον καθένα;»[6]

4. Η μαρτυρία του Γοδεφρείδου Βιλλεαρδουίνου

Ένας άλλος αυτόπτης μάρτυρας, ο Γοδεφρείδος Βιλλεαρδουίνος –από την αντίπαλη λατινική πλευρά–, επίσης μας δίνει μια εικόνα όσων συνέβησαν τότε στην Κωνσταντινούπολη. Τονίζει ότι η πυρκαγιά ήταν τόσο μεγάλη και τρομακτική, ώστε κανείς δεν ήταν σε θέση να τη σβήσει ούτε να τη χαλιναγωγήσει. Όταν οι Λατίνοι βαρόνοι στον καταυλισμό, ο οποίος βρισκόταν στην άλλη πλευρά του λιμανιού, είδαν πως γκρεμίζονται και εξαφανίζονται στις φλόγες ψηλές εκκλησίες, πλούσια παλάτια και εμπορικές συνοικίες, εξέφρασαν βαθύτατη λύπη, αλλά δεν μπορούσαν να βοηθήσουν. Η πυρκαγιά εξαπλώθηκε από τη συνοικία κοντά στο λιμάνι και έπληξε το μεγαλύτερο τμήμα της πόλης έως την ακτή από την άλλη πλευρά και μέχρι την εκκλησία της Αγίας Σοφίας. Διήρκεσε οκτώ ημέρες και κανείς δεν κατάφερε να τη σβήσει. Δεν μπορούσε να υπολογιστεί το μέγεθος της ζημιάς, ούτε τα χρήματα και ο πλούτος που τότε χάθηκαν, ούτε οι άνδρες και τα γυναικόπαιδα που κάηκαν. Οι Λατίνοι που ήταν εγκατεστημένοι στην Κωνσταντινούπολη, οι οποίοι σύμφωνα με τα λεγόμενα του Γάλλου ευγενούς ανέρχονταν στις δεκαπέντε χιλιάδες, έφευγαν με πλοία προς την ασιατική πλευρά των

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

στενών του Βοσπόρου. Ο Γοδεφρείδος Βιλλεαρδουίνος ολοκληρώνει τη δική του περιγραφή –η οποία είναι βέβαια πιο συνοπτική από εκείνη του Χωνιάτη, αλλά σε τίποτε δεν τον διαψεύδει– με το πολύ σημαντικό συμπέρασμα ότι το γεγονός αυτό κλόνισε την εμπιστοσύνη μεταξύ των Ελλήνων και των Λατίνων.[7] Επιπλέον, υπήρξε το προανάκρουσμα της επικείμενης καταστροφής, όχι μόνο για τους κατοίκους της Κωνσταντινούπολης, αλλά και για όλους τους υπηκόους της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

5. Πυρκαγιές πριν και μετά την Άλωση του 1453

Για την τελευταία μεγάλη πυρκαγιά που έπληξε την Κωνσταντινούπολη τη Βυζαντινή περίοδο γράφει ο Γεώργιος Σφραντζής. Εκδηλώθηκε στις 29 Ιανουαρίου 1434, τρεις ώρες μετά τη δύση του ηλίου, και προκάλεσε την καταστροφή της πανέμορφης εκκλησίας της Παναγίας των Βλαχερνών. Ο Βυζαντινός ιστορικός πληροφορήθηκε το γεγονός αυτό από έναν άγνωστο κι ενώ βρισκόταν σε ταξίδι –περνούσε τον ποταμό Νέστο στη Μακεδονία– δύο μέρες μετά, δηλαδή την 1η Φεβρουαρίου 1434. Στην αρχή δεν το πίστεψε – άλλωστε στη συνέχεια του ταξιδιού του πέρασε από πέντε μοναστήρια και κανείς δεν ήξερε κάτι για το γεγονός αυτό. Όμως στο έκτο μοναστήρι που βρέθηκε στο δρόμο του, το οποίο βρισκόταν στη Ραιδεστό της Θράκης, κατάλαβε ότι ο άγνωστος δεν του είπε ψέματα. Εκεί του επιβεβαίωσαν την είδηση για την τρομερή πυρκαγιά.

Η Κωνσταντινούπολη, η οποία το 1453 έπεσε στα χέρια των Τούρκων και στη συνέχεια έγινε πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υπέστη σειρά πυρκαγιών και μεταγενέστερα. Σύμφωνα με την προαναφερόμενη έρευνα, στις διαθέσιμες ιστορικές πηγές αναφέρονται ενενήντα δύο πυρκαγιές στην οθωμανική και σύγχρονη ιστορία της Κωνσταντινούπολης, η πρώτη το 1490 και η τελευταία το 1941.

---

1. Jerotić, V., “Strah i religija”, *Bogoslovlje* 32/46 (1988), σελ. 105.

2. *Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae: Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris*, Delehaye, H. (επιμ.), (Bruxelles 1902), σελ. 6.3-9.

3. *The Oxford Dictionary of Byzantium* 2 (New York – Oxford 1991), σελ. 786, βλ. λ. “Fire” (B. Croke).

4. *Nicephori Gregorae Byzantina Historia*, Schopen, L. – Bekker I. (επιμ.), I (Bonnae 1829), σελ. 87-88.

5. Schneider, A.M., “Brände in Konstantinopel”, *Byzantinische Zeitschrift* 41:2 (Ιαν. 1941), σελ. 382-389. Πρβλ. *The Oxford Dictionary of Byzantium* 2 (New York – Oxford 1991), σελ. 786, βλ. λ. “Fire” (B. Croke).

6. Νικήτας Χωνιάτης, *Χρονική διήγησις*, Van Dieten, J.A. (επιμ.), *Nicetae Choniatae Historia* I (CFHB 11, New York – Berlin 1975), σελ. 553-555. Βλ. και Παράθεμα 2.

7. Geoffrey de Villehardouin, *Memoirs or Chronicle of The Fourth Crusade and The Conquest of Constantinople*, αγγλ. μτφρ. F.T. Marzials (London 1908), σελ. 51-52. Πρβλ. http://www.fordham.edu/halsall/basis/villehardouin.asp

---

Βιβλιογραφία :

- **Madden Th. F.**, "The Fires of the Fourth Crusade in Constantinople, 1203–1204: A Damage Assessment", *Byzantinische Zeitschrift*, 84/85, 1991-1992, 72-93
- **Radić R.**, *Strah u poznoj Vizantiji, 1180-1453, II*, Beograd 2000

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

Schneider A.M., "Brände in Konstantinopel", *Byzantinische Zeitschrift*, 41, 1941, 382-403

Croke B., "Fire", *The Oxford Dictionary of Byzantium 2*, New York – Oxford 1991, 786

Γλωσσάριο :

έπαρχος της Πόλεως (Κωνσταντινουπόλεως), ο

Το λειτούργημα αυτό προέρχεται από το πρωτοβυζαντινό αξίωμα του praefectus urbi, το οποίο εμφανίστηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 11 Δεκεμβρίου 359. Πρόκειται για αξίωμα με ιδιαίτερο κύρος. Στη δικαιοδοσία του επάρχου υπάγονταν οι διοικητικές, αστυνομικές και δικαστικές λειτουργίες που σχετίζονταν με τη ζωή στην πρωτεύουσα. Τη διοικητική εξουσία του στην Πόλη την περιόριζε μόνο ο αυτοκράτορας.

Συναξάριον Κωνσταντινουπόλεως, το

«Συναξάριον περιέχον ὅ λου τοῦ ἐ νιαυτοῦ τῶ ν ἁ γίων μαρτύρων καὶ τῶ ν ὁ σίων ἐ ν συντόμῳ τὰ ὑ πομνήματα» κατά μήνα. Από τα πρώτα και πληρέστερα συναξάρια και πολύτιμη πηγή στη μελέτη του Βυζαντίου. Η σύνταξη της συλλογής σύντομων βίων σχετίζεται με την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και ανάγεται βάσει έμμεσων μαρτυριών στο 10ο αιώνα. Αποτέλεσε πρότυπο και βάση για πολλά μεταγενέστερα συναξάρια (όπως το *Μηνολόγιο του Βασιλείου Β΄*) και με την πάροδο του χρόνου υπέστη ορισμένες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις. Εκδόθηκε το 1902 από το Βέλγο λόγιο και ιησουίτη Hippolyte Delehaye [*Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae e codice Sirmondiano* (Bruxelles 1902)].

Πηγές

Theophanis Crhronographia, De Boor, C. (επιμ.), (Leipzig 1883).

Nicetae Choniatae Historia I, Van Dieten, J.A. (επιμ.), (Corpus Fontium Historiae Byzantinae 11, New York – Berlin 1975).

Georgii Acropolitae Opera I, Heisenberg, A. (επιμ.), Wirth, P. (αναθ.), (Stuttgart 1978).

Nicephori Gregorae Byzantina Historia, Schopen, L. – Bekker, I. (επιμ.), (Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonn 1829).

Synaxarium ecclesiae Constantinopolitanae: Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris, Delehaye, H. (επιμ.), (Bruxelles 1902).

Giorgio Sfranze, Cronaca, Maisano, R. (επιμ.), (Roma 1990).

G. Villehardouin, *La conquête de Constantinople* I-II, Faral, E. (επιμ.), (Paris 1973).

Robert de Clari, *La conquête de Constantinople*, Charlot, P. (επιμ.), (Paris 1939).

Παραθέματα

1. Αναφορά του Θεοφάνη στην πυρκαγιά του 465

Τούτῳ τῷ ἔτει ἐμπρησμὸς μέγας γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἰνδικτικῶνος ιε', ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ νεωρίου καὶ φθάσας ἕως τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ τῶν Ἀμαντίου. Μαρκιανὸς δὲ οἰκονόμος ἀνελθὼν εἰς τοὺς κεράμους τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, κατέχων τὸ εὐαγγέλιον εὐχαῖς καὶ δάκρυσιν ἀβλαβῆ τὸν οἶκον διεφύλαξεν.

Θεοφάνης, *Χρονογραφία*, De Boor, C. (επιμ.), *Theophanis Chronographia* (Leipzig 1883), σελ. 112.

2. Ο Νικήτας Χωνιάτης περιγράφει την τρομερή πυρκαγιά που ξέσπασε στην Κωνσταντινούπολη στις 19/20 Αυγούστου 1203

Καὶ δὴ κατὰ πλείστους διαστάντες τόπους πῦρ ταῖς οἰκίαις ὑφάπτουσι. τὸ δὲ μεταρσιωθὲν ὑπὲρ ἔννοιαν τὴν νύκτα ὅλην ἐκείνην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν καὶ τὴν ταύτης διάδοχον ἑσπέραν τὸ πᾶν ἐπενέμετο. καὶ ἦν καινὸν τὸ ὁρώμενον καὶ πᾶσαν ὑπερβαῖνον

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

λόγου δύναμιν· πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων τῇ πόλει πρότερον ἐμπρησμῶν, οὐμενοῦν εἴπη τις ὁπόσων καὶ οἵων γεγενημένων, ὁ τότε συμβὰς ἐναύσματα βραχέα τοὺς πάντας ἀπέδειξε. πολλαχοῦ γὰρ διαιρούμενος καὶ διασπώμενος τῆς συνεχείας αὖθις συνήρχετο καὶ ὡς εἰς ὅλκὸν ἕνα πυρόεντος συνήπτετο ποταμοῦ. ἀνετρέποντο στοαί, ἀγορῶν κάλλη κατερριπτεῖτο, κιόνων μέγεθος διεφορεῖτο καθ' ὕλην εὔπρηστον. οὐκ ἦν τῶν ὄντων οὐδέν, ὃ ἦν ἐκείνου τοῦ ποροὸς σθεναρώτερον. τὸ δὲ δὴ καινότερον, ὡσεὶ ψωμοὶ πυρὸς ἐξ ἐκείνης τῆς βαρυβρόμου καὶ σιδηρᾶς ἐμπρήσεως ἀποσπώμενοι καὶ φερόμενοι διαέριοι τὰς πόρρωθεν οἰκοδομίας κατέφλεγον, κατὰ διαστήματὰ πως ἀκοντιζόμενοι καὶ ὡς οἱ ἐν αἰθέρι διάττοντες ἐκτεινόμενοι· καὶ τὸν ἐν μέσῳ χῶρον ἀθιγῆ τῷ τέως ἐῶντες καὶ ἀκατάπρηστον, μετὰ βραχὺ κἀκεῖνον ἐπανιόντες συνέμαρπτον καὶ ἠφάνιζον. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ κατ' εὐθωρίαν τὸ πῦρ προϊόν, ὑπ' ἀνέμου βορρᾶ ἐλαυνόμενον, μετὰ βραχὺ παρεγκλῖναν, ὡς εἰ νότος αὐτὸ διερρίπιζεν, ὡρᾶτο δόχμιον, ἀμαυροῦν ἐπιστροφάδην καὶ τὰ ὅλως ἐμπρησθῆναι ανυπονόητα. ἐπελάβετο δὲ καὶ τοῦ Μεγίστου Νεὼ τὸ δεινόν.

Νικήτας Χωνιάτης, *Χρονική διήγησις*, Van Dieten, J.A. (επιμ.), *Nicetae Choniatae Historia* I (CFHB 11, New York – Berlin 1975), σελ. 553-554.

Χρονολόγιο

Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη κατά τη Βυζαντινή περίοδο

καλοκαίρι του **388**

12 Ιουλίου **400**

20 Ιουνίου **404**

25 Οκτωβρίου **406**

15 Απριλίου **428**

17 Αυγούστου **433**

448

1-2 Σεπτεμβρίου **465**

475

498

509

510

6 Νοεμβρίου **512**

15-17 Ιανουαρίου **532** (στη διάρκεια της Στάσης του «Νίκα»)

Ιούλιος **548**

13 Μαΐου **559**

Δεκέμβριος **560**

12 Οκτωβρίου **561**

Συγγραφή : *Radic Radivoj*
Μετάφραση : *Radic Radivoj* *(23/7/2008)*
Για παραπομπή : *Radic Radivoj , «Πυρκαγιές στην Κωνσταντινούπολη (Βυζάντιο)», 2008, Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού, Κωνσταντινούπολη*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=12444>

Δεκέμβριος **563**

Απρίλιος **583**

603

10 Αυγούστου **626**

Δεκέμβριος **790**

886/887

άνοιξη του **912**

καλοκαίρι του **931**

6 Αυγούστου **1040**

μετά τον Σεπτέμβριο του **1069**

πριν από το **1194**

25 Ιουλίου **1197**

17/18 Ιουλίου **1203** (την προκάλεσαν οι πολεμιστές της Δ΄ Σταυροφορίας)

19/20 Αυγούστου **1203**

12/13 Απριλίου **1204** (όταν οι σταυροφόροι κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη)

25 Ιουλίου **1261** (οι Βυζαντινοί που απελευθέρωσαν την πόλη πυρπόλησαν τις συνοικίες στις οποίες ζούσαν Λατίνοι)

Νοέμβριος **1291**

1303

1308

Αύγουστος **1351**

29 Ιανουαρίου **1434**